

FSD3786 LASTENSUOJELU LAPSEN ETUNA: HAASTATTELUT 2021-2022

FSD3786 CHILD WELFARE IN THE BEST INTEREST OF THE CHILD: INTERVIEWS 2021-2022

Tämä dokumentti on osa yllä mainittua Yhteiskuntatieteelliseen tietoaarkistoon arkistoitua tutkimusaineistoa.

Dokumenttia hyödyntävien tulee viitata siihen asianmukaisesti lähdeviitteellä.

This document forms a part of the above mentioned dataset, archived at the Finnish Social Science Data Archive.

If the document is used or referred to in any way, the source must be acknowledged by means of an appropriate bibliographic citation.

Detta dokument utgör en del av den ovannämnda datamängden, arkiverad på Finlands samhällsvetenskapliga dataarkiv.

Om dokument är utnyttjat eller refererat till måste källan anges i form av bibliografisk referens.

Vinjetit ja ryhmähaastattelut

Asiakaskehittäjä- ja kokemusasiantuntijaryhmät, nuoret

Osallistujilta kysytään taustatietoina: ikä ja kokemus lastensuojelusta (asiakkuuden laatu: lastensuojelutarpeen arviointi, avohuolto, sijaishuolto)

Osallistujilta varmistetaan, että he ovat saaneet tutkimustiedotteen ja tietosuojailmoituksen etukäteen. Myös suostumus varmistetaan ennen haastattelua suullisesti.

Osallistujille kerrotaan taustatiedoiksi palveluista:

Perheneuvolassa tarjotaan tukea lapsen tai nuoren kehitykseen ja kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä, pulmallisissa perhetilanteissa sekä lasta tai perhettä kohdanneissa kriiseissä. Psykologin tutkimukset tunne-elämän ja oppimisen tutkimukset ja lyhytaikaisempi keskustelutuki lapsille, nuorille ja vanhemmille.

Lastensuojelulain mukaisissa palveluissa lapsen kasvu ja kehitys on vaarantunut, jolloin lapsen ja perheen tilannetta on turvattava kotiinpäin esim. tehostetun perhetyön keinoin tai lapsen/perheen sijoituksella kodin ulkopuolelle. Lastensuojelun toimia voidaan tarvittaessa ottaa käyttöön, vaikka joku perheestä vastustaisi niitä.

Haastattelun kulku: *ensitieto* (yhteydenotto) → *arviointi* (yhteydenotosta käynnistyvä arviointi, jossa huomioidaan mahdollinen lastensuojelun tarve) → *päätös* (ei asiakkuutta/asiakkuus sosiaalihuoltoon/asiakkuus lastensuojeluun)

Esimerkkitalanne:

Sosiaalityöntekijöille tulee tietoon seuraava tilanne:

Elias (9) ja Anna (14) asuvat vanhempiensa kanssa. Eliaksella on haasteita kouluasioissa. Koetulokset ovat olleet heikolla tasolla, eikä Eliaksella ole ystäviä koulussa. Hän on kertonut opettajalle itkuisesti, ettei hän uskalla sanoa vanhemmilleen läksyntekovaikeuksistaan. Koulu ei ole onnistunut tavoittamaan vanhempia. Joinakin aamuina isä on tuonut Eliaksen myöhässä koululle ja isä on vaikuttanut sekavalta. Eliakselle on tehty perheneuvolassa psykologiset tutkimukset, joiden perusteella on arvioitu, että Eliaksen erityiset tarpeet eivät tule kotona kohdatuiksi.

Anna pärjää koulussa hyvin ja hänellä on laaja ystäväpiiri. Anna on kuitenkin käynyt tänä syksynä useita kertoja terveydenhoitajalla epämääräisten kipujen ja väsymyksen vuoksi. Hän on ollut jonkin verran öisin poissa kotoa viime aikoina. Anna ei ole kertonut vanhemmilleen missä hän öitään viettää.

Molemmilla vanhemmilla on mielenterveysongelmia. Vanhemmat ovat kertoneet perheneuvolassa haasteistaan tukea Eliasta ja Annaa. Anna ei ole kertaakaan tullut perheneuvolan tapaamisiin.

Perheneuvolan psykologi ottaa yhteyttä sosiaalityöntekijöihin yhdessä vanhempien kanssa.

I osa: Pohdintaa arvioinnin tekemisestä ja sen suunnasta

1. Kuvitelkaa itsenne Annan tai Eliaksen asemaan. Mitä sosiaalityöntekijöiden tulisi ensitiedon pohjalta suuntautua tekemään?
 - a. tulisi aloittaa arviointi ja arvioida lastensuojelun tarve
 - b. tulisi aloittaa arviointi ja arvioida tarvetta muihin palveluihin
 - c. tulisi aloittaa arviointi ja arvioida tarvetta kiireelliseen sijoitukseen
 - d. ei tulisi aloittaa arviointia eikä arvioida mitään palveluiden tarpeita
 - e. joku muu mikä?
2. Miksi näin?
3. Mitä työntekijän tulisi tehdä aivan ensimmäisenä saatuaan tiedon?
4. Kenen tilannetta työntekijöiden tulisi selvittää ensimmäiseksi?
 - a. Anna
 - b. Elias
 - c. Molemmat lapset
 - d. Äiti
 - e. Isä
 - f. Molemmat vanhemmat
 - g. Koko perhe
5. Arvioinnin päävastuullisena ammattilaisena tulisi olla:
 - a. yksi työntekijä
 - b. työpari
 - c. tiimi, jossa on eri alojen edustajia
6. Näkemyksenne Annan ja Eliaksen arvioinnin järjestämisestä?

Asteikkoväittämät 1–5 (1 = täysin eri mieltä, 5 = täysin samaa mieltä)

Arvioinnin tulee sisältää kotikäynti

Arviointi voidaan tehdä kokonaan puhelimitse

Arviointia tulee tehdä muinakin kuin virka-aikoina (vanhemmille tämä vain)

Arvioinnissa järjestetään lapsille henk.koht. tapaaminen

Annan ja Eliaksen tapaaminen tulee järjestää koulussa

Arvioinnissa järjestetään vanhemmille erilliset henk. koht. tapaamiset

Perheneuvolan psykologin tulee osallistua arviointiin

Annan ja Eliaksen opettajien tulee osallistua arviointiin
7. Onko vielä muita henkilöitä, joiden tulisi osallistua arviointiin?
8. Kuinka paljon arviointiin pitäisi käyttää aikaa
Annan kannalta, että hänen tilanteensa tulisi hyvin selvitettyksi
Eliaksen kannalta, että hänen tilanteensa tulisi hyvin selvitettyksi

II Arvioitsijaan liittyvät tekijät

9. Näkemyksenne sosiaalityöntekijöihin liittyvistä tekijöistä, jotka vaikuttavat arviointiin

Asteikkoväittämät 1–5 (1 = täysin eri mieltä, 5 = täysin samaa mieltä)

Sosiaalityöntekijän vahva osaaminen ja kokemus vaikuttavat siihen, miten Annan, Eliaksen ja perheen asia tulee käsitellyksi.

Sosiaalityöntekijän sukupuolella on vaikutusta siihen, miten Annan, Eliaksen ja perheen asia tulee käsitellyksi.

Sosiaalityöntekijän oma henkilökohtainen tausta vaikuttaa siihen, miten Annan, Eliaksen ja perheen asia tulee käsitellyksi.

Sosiaalityöntekijän epäselvä ammattikieli vaikuttaa siihen, miten Annan, Eliaksen ja perheen asia tulee käsitellyksi.

Sosiaalityöntekijän nuori ikä vaikuttaa siihen, miten Annan, Eliaksen ja perheen asia tulee käsitellyksi.

Sosiaalityöntekijän toiveikkuudella on vaikutusta siihen, miten Annan, Eliaksen ja perheen asia tulee käsitellyksi.

Sosiaalityöntekijän etäinen ja viileä kohtaaminen vaikuttaa siihen, miten Anna, Eliaksen ja perheen asia tulee käsitellyksi.

Sillä, että sosiaalityöntekijä on tavoitettavissa puhelimitse tai sähköpostilla arvioinnin aikana, on vaikutusta Annan, Eliaksen ja perheen asian käsittelyyn.

Sosiaalityöntekijöiden tulee arvioida kaikkien asiakkaiden tilannetta samanlaisen arviointimallin mukaisesti.

Sosiaalityöntekijän sijasta tekoäly voi arvioida riskitekijöitä lapsen kasvulle ja kehitykselle.

III Perheen tilanteeseen liittyvät tekijät

10. Mitä asioita Annan ja Eliaksen näkökulmasta tulisi ottaa tarkasteluun?

11. Miten Annan ja Eliaksen ongelmia ratkaistaisiin parhaiten? (tarkenna, jos ei tule esiin, onko lastensuojelussa vai muualla)

12. Kuvitellaan, että Anna tai Elias on ottanut yhteyttä lastensuojeluun, miten sen tulisi vaikuttaa arviointiin? Entä sen, että vanhemmat ovat ottaneet yhteyttä lastensuojeluun?

13. Aikaisemmin puhuttiin siitä, miten sosiaalityöntekijä voi vaikuttaa arviointiin, nyt ajatellaan sitä, että Anna tai Elias eivät tule tapaamisiin sosiaalityöntekijöiden kanssa. Miten se vaikuttaa arviointiin ja mistä se voi johtua?

14. Kuvitellaan, että vanhemmat eivät puhu samaa kieltä kuin arviota tekevät ammattilaiset. Miten sosiaalityöntekijöiden tulisi ottaa tämä huomioon arvioinnissa?

IV Organisaatio, palvelujärjestelmä

15. Kuvitellaan tilanne niin, että lapsen edusta on erilaisia näkemyksiä. Miten tilannetta tulisi ratkaista, jos
- ammattilaiset näkevät lapsen edun eri tavalla kuin perhe?
 - vanhemmat näkevät lapsen edun eri tavalla kuin lapset?
 - ammattilaiset keskenään näkevät lapsen edun eri tavalla?
16. Miten Eliakselle ja Annalle tulisi kertoa siitä, mihin arvioinnissa on päädytty
- kirjallisesti – heille tulee olla oma ”raportti”? (jos, niin millainen)
 - suullisesti kummallekin erikseen
 - koko perheelle kirjallisesti
 - koko perheelle suullisesti
 - muulla tavoin
(haastattelijan esittämiä vaihtoehtoja, ei varsinaisesti esitetä näitä kuten ammattilaisille)
17. Jos Annan ja Eliaksen vanhemmat eivät puhuisi samaa kieltä kuin työntekijät, miten tulisi kertoa arvioinnin lopputulemasta?
- kirjallinen arviointi käännettäisiin vanhempien kielelle
 - arviointi kerrottaisiin suullisesti tulkin läsnäollessa
 - joku muu tapa, mikä?
18. Tulisiko sosiaalityöntekijän salata joitakin tietoja eri perheenjäsenten välillä?
19. Tulisi sosiaalityöntekijöiden salata joitakin tietoja muilta ammattilaisilta?

V Lapsen edun mukainen arviointi

20. Arvioinnin ja ratkaisujen tulee toteutua lapsen edun mukaisesti
Mistä tiedetään, että arviointi ja ratkaisut tehdään lapsen edun mukaisesti
- Eliaksen kohdalla
 - Annan kohdalla?
21. Mitkä tekijät saattavat näkemyksenne mukaan haastaa lapsen edun mukaista arviointia ja ratkaisuja?

VI Lopuksi

22. Onko jotakin muuta, jota meidän pitäisi tietää asiakasnäkökulmasta tilanteesta, jossa arvioidaan lapsen mahdollista lastensuojelun tarvetta?